Katsaus ajankohtaisiin maahanmuuttoon ja moni-kuttuurisuuteen liittyviin kysymyksiin Ruotsissa

Sisältö

1. Ruotsi- maahanmuuttopolitiikka muutoksessa 3
1.1. Integraatio- ja tasa-arvopolitiikan tavoitteet.....3
1.2 Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudet avaukset.....4

2. Ulkopuolisuuden murtaminen - Ruotsin hallituksen keskeisin tehtävä.....5
2.1 Ulkopuolisuuden vähentäminen työllisyys- ja koulutuspoliittisin toimenpitein.....7
2.2. SFI-opetuksen puuttteet hälyttäviä, hallitus uudistaa opetuksen.....9

3. Hallituksen muut toimenpiteet ulkopuolisuuden murtamiseksi.....10
3.1. Ulkopuolisuus uhkana demokratialle 10
3.2 Syrjinnän vastainen lainsäädäntö tiukentuu 11
3.3 Ruotsi satsaa naisiin kohdistuvan väkivallan ja kunniaväkivallan ehkäisemiseen 12

4. Millaisia tuloksia Ruotsi on toimenpiteillään saavuttanut? 13

Tausta

Maahanmuuttajien integraatio on noussut sekä eurooppalaisella että pohjoismaisella foorumilla keskeiseksi hyvinvointialan kehittämisteemaksi. Julkista keskustelua Pohjoismaissa ovat vauhdittaneet Tanskan tapahtumat, jotka ovat olleet pohjoismaisten hyvinvointivaltioiden monikulttuurisuus painotuksille tuttuja enemmän keski-eurooppalaisina ilmiöinä.

Maahanmuuttajien yhteiskunnallinen syrjäytyminen on noussut kaikissa Pohjoismaissa eri toiminta-alueiden politiikkaohjelmiin. Osallisuuden vahvistamisesta on tullut edellytys kestävälle, yhdenvertaisuuteen perustuvalle väestö- ja yhteiskuntapolitiikalle sekä yhteiskuntarauhalle. Ruotsissa yhteiskunnallinen ulkopuolisuus nähdään uhkana kansanterveydelle.

> Ruotsissa esiteltiin maaliskuussa uusi kansanterveyspolitiikka, jonka lähtökohtana on kokonaisnäkemys ihmisestä. Fyysisen ja psyykkisen terveyden ohella myös sosiaalinen terveys on keskeinen hyvinvoinnin edellytys. Laajasta terveysnäkökulmasta katsottuna kansanterveyden uhkana on lisääntyvä yhteiskunnallinen ulkopuolisuus. Työmarkkinoilta syrjäytyminen, sosiaalisen verkoston, osallisuuden, vaikutusmahdollisuuksien ja merkityksellisyyden puuttuminen heikentävät ihmisen kokonaisterveyden tilaa. Yhteiskunnallinen osallisuus voimaannuttaa ja vahvistaa yksilön omaa vastuuta kannustaen terveystekijöiden omaehtoiseen panostamiseen. http://www.regeringen.se/sb/d/1888

Hyvän terveyden yhteiskunnalliset edellytykset luodaan alue- ja paikallistason toimijoiden laajapohjaisella sektorirajat ylittävällä yhteistyöllä. Tämä tarkoittaa ennen kaikkea selkeitä tavoitteita, yhteistoimintastrategioita ja tahtoa toimia yhdessä. Arkeen tukea antavat ympäristöt ja kohtaamiset voimaannuttavat ja tukevat arjessa selviämistä ja vähentävät terveyden ja hyvinvoinnin riskitekijöitä. Parhaimmillaan vahvistavat ympäristöt rikkovat eristäytymisen ja tarjoavat sisäänpääsyn yksilöä auttaviin rakenteisiin.

Hyvinvointipolitiikan sisälle on integroitu osallisuuden vahvistamiseen liittyvä **vahva työlinja**, joka nähdään tehokkaana köyhyyttä ja syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä. **Nuorten, lasten, naisten ja perheiden resurssien** vahvistaminen, varhainen puuttuminen ja preventio luovat toisen keskeisen pohjoismaisen kehittämissuuntauksen.

1. Ruotsi – maahanmuuttopolitiikka muutoksessa

Eurooppalaisen Migration Policy Group'n (MPG) nk. integraatioindexissä (MIPEX), jossa verrataan 28 maan (EU-25**) muodollista integraatiosysteemiä**, Ruotsi sijoittui jaetulle ykkössijalle Portugalin kanssa. Listan loppupäähän sijoittuivat Baltian maat, uudet Itä-ja Etelä-Euroopan EU-maat ja – Tanska. Mipex mittaa lakisääteisiä ja poliittisia integraatiota edistäviä viitekehyksiä eikä kerro siten tuloksia ja toteutunutta tilannetta. Esim. Ruotsi on johtavassa asemassa maahanmuuttajien integraatiossa työmarkkinoille, mutta sijoittuu esim. maahanmuuttajien työllisyysasteen osalta merkittävästi huonommin http://www.integrationindex.eu/countries/.

Ruotsissa perustettiin **Integraatio- ja Tasa-arvomininsteriö** 1.1.2007 (120 työntekijää), jota johtaa integraatio- ja tasa-arvoministeri Nyamko Sabuni. Ministeriön vastuualue:

- demokratia, syrjintä, kansanliikkeet, integraatio ja moninaisuus (mångfald)
- kansalaisuus, tasa-arvo, kuluttajakysymykset
- ihmisoikeudet, kansalliset vähemmistöt

1.1 Integraatio- ja tasa-arvopolitiikan tavoitteet

http://www.regeringen.se/sb/d/2279

- samat oikeudet, velvollisuudet ja mahdollisuudet kaikille etniseen tai kulttuuriseen taustaan katsomatta
- yhteiskuntayhteisö, joka perustuu moninaisuuteen
- yhteiskuntakehitys, jossa molemminpuolisesti kunnioitetaan eroja yhteiskunnan demokratiaperusteisiin nojautuen ja josta kaikkien taustaan katsomatta tulee olla osallisia ja (osa)vastuullisia (medansvariga)

Integraatiopolitiikkan tavoitteena on raivata esteitä ja avata mahdollisuuksia kaikille. Sen tulee **vahvistaa ihmisten voimautumista ja murtaa ulkopuolisuus**. Lukuunottamatta alkuvaiheen vastaanottoa, maahanmuuttajille ei luoda erillispolitiikkaa**. Integraation tärkein satsaus on toimeentulon ja voimautumisen mahdollisuuksien vahvistaminen ajamalla työllistymistä ja yritystoimintaa helpottavaa politiikkaa.**

Integraationpolitiikka edellyttää yleisen politiikan muotoilemista siten, että siinä on huomioitu yksilön tarpeiden lisäksi yhteiskunnan etninen ja kulttuurinen moninaisuus. Integraatiopolitiikka nivoutuu ja integroituu kaikillle politiikan ja toiminnan tasoille. Implementointi toteutetaan työmarkkina-, koulutus-, asunto- ja kansanterveyspolitiikassa. Alkuvaiheen vastaanotossa korostuu yksilön tarpeista ja edellytyksistä lähtevä toiminta. Diskriminaatiolainsäädäntö ja aktiiviset viranomaistoimet otetaan käyttöön syrjinnän vastustamiseksi työmarkkinoilla ja muilla yhteiskunta-alueilla.

Tietoisuutta etnisestä ja kulttuurisesti moninaisesta yhteiskunnasta on lisättävä ja maahanmuuttajien elämisen ehtoja kehitettävä kantaväestöä vastaavaksi työllisyyden, asumisen, terveyden, hyvinvoinnin ja koulutulosten osalta. Syrjintä –joka Ruotsissakin on saanut jalansijaa- koskee sekä ulkomailla syntyneitä että heidän lapsiaan.

1.2 Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikan uudet avaukset Ruotsissa

Maahanmuutto- ja turvapaikkapolitiikka kuuluu Ruotsissa Oikeusministeriön alaiseen toimintaan. Maahanmuuttoministerinä toimii Tobias Billström. Ruotsin maahanmuuttopolitiikka käsittää pakolais- ja maahanmuuttopolitiikan lisäksi myös kotiinpaluun tukemisen. Maahanmuuttopolitiikan linjauksista päättää maan hallitus ja eduskunta. Käytännössä maahanmuutto-, pakolais-, takaisin paluu- ja kansalaisuuskysymyksiä hoitaa Migrationsverket, jonka turvapaikka ja kansalaisuus-päätöksistä voi valittaa läänin oikeuksiin Tukholmassa, Göteborgissa ja Malmössa. Korkein valitustaho on Migrationsöverdomstol (Kammarrättet) Tukholmassa.

Maahanmuuttopolitiikan tavoitteet:

- varmistaa turvapaikan hakemisen mahdollisuus Ruotsissa ja kansainvälisesti
- ylläpitää sänneltyä maahanmuuttoa
- införa lisääntyvää työperäistä maahanmuuttoa
- lisätä turvapaikka- ja maahanmuuttopolitiikan harmonisointia EU

Ruotsissa on vuoden 2008 aikana **perheenyhdistämisen ja turvapaikkapolitiikaan esitetty muutoksia**, joita on sekä kritisoitu että kannatettu:

- **Palauttamissopimus Irakin kanssa**

  Helmikuussa-08 Ruotsi allekirjoitti Irakin kanssa palauttamissopimuksen, jonka tavoitteena on kestävä turvapaikkapolitiikka. Sopimus tarkoittaa, että Irak ottaa vastaa kansalaisensa, jotka ovat saaneet kielteisen päätöksen turvapaikka-hakemukselleen. Palauttaminen Ruotsista tapahtuu pääasiallisesti omaehtoisesti, mutta palauttamisessa voidaan käyttää myös pakkotoimia. http://www.regeringen.se/sb/d/10198/a/98376

  Vuonna 2007 haki 36 207 henkilöä Ruotsista turvapaikkaa, heistä Irakin kansalaisia 18 559. Vuonna 2007 kaikkiaan 30 000 henkilöä sai perhesiteen pohjalta oleskeluluvan Ruotsiin http://www.scb.se. http://www.scb.se/templates/tableOrChart____231096.asp

  Viime vuosina Ruotsi on ottanut vastaan 63% turvapaikanhakijoista Pohjoismaissa; kaksi kolmesta Skandinaviassa turvapaikkaa hakevasta on hakenut suojaa Ruotsista. Muutos on merkittävä, sillä vielä 90-luvun lopulla Ruotsin osuus kaikista Pohjoismaiden turvapaikkahakemuksista oli kolmasosa. http://www.norden.org/webb/news/news.asp?lang=1&id=6409.

  Sekä UNHCR ja Amnesty International on kritisoinut Ruotsia Irakin kanssa solmimastaan palauttamissopimuksesta ihmisoikeuksia loukkaavana ja epäinhimillisenä pakolaisopolitiikkana.

- **Toimeentulovaatimus edellytyksenä omaisen oleskeluluvalle Ruotsiin**

Ruotsin hallitus antoi maaliskuun-08 alussa erityisen selvitysmiehen (Erik Lempert, tuomari/Uppsalan Hovioikeus) tehtäväksi jättää ehdotus toimeentulovaatimuksesta ehtona omaisten maahanmuutolle. Tavoitteena on vahvistaa integraation edellytyksiä edistävää työlinjaa ja muuttaa integraatiopolitiikkaa passiivisesta vastaanotosta aktiiviseen työskentelyyn työpaikalla. Toimeentulovaatimus tukee hallituksen ajamaa työlinjaa.

Toimeentulovaatimus tarkoittaa käytännössä, että Ruotsissa asuvan henkilön on osoitettava omaavansa säännölliset tulot ja asunto ennen kuin omaiselle myönnetään oleskelulupa. Vaatimuksella vahvistetaan työorientaatiota ja vähennetään samalla maahan saapuvien juuttumista ulkopuolisuuteen. Ihmisiä kannustetaan asettumaan alueille, joissa on hyvät työllistymis- ja asumismahdollisuudet. Toiminnan odotetaan vaikuttavan positiivisesti työllisyyteen, vähentävän pimeiden töiden tekemistä ja vähentävän asumisahtautta sekä siihen liittyvää problematiikaa.

Toimeentulovaatimus ei vaikuta perhesiteen pohjalta myönnettävän oleskeluluvan omaissäädöksiin. Vaatimus ei koske kiintiöpakolaisia ja suojelutarpeessa olevia ja lapsia. Poikkeuksena ovat myös henkilöt, jotka ovat olleet maassa vähintään neljä vuotta. Selvityksessä tullaa punnitsemaan myös muiden mahdollisten poikkeusmenettelyjen tarvetta. Belgian lisäksi Ruotsi on tällä hetkellä ainut maa EU:ssa, jolla ei ole toimeentulovaatimusta omaisten maahanmuutolle, joten sen toteuttaminen lähentää Ruotsin lainsäädäntöä suhteessa muihin EU:n jäsenmaihin. Selvitys valmistuu 1.10.2008. http://www.regeringen.se/sb/d/10198/a/97534

- **Pakolaisten vastaanottotoiminnan alueellistaminen**

Integrationverket lakkautetiin 30.6.2007 ja toimintaa on jaettu muille viranomaisille. Migrationsverket (aloitti toimintansa 1.7.07) uutena laitoksena vastuualueenaan mm. pakolaisten vastaanotto, sen toteuttaminen ja kehittäminen yhdessä lääninhallitusten ja kuntien kanssa.

Helmikuun puolivälissä hallitus nimesi erillisen kontaktihenkilön (Sten Nordin) käymään dialogia maan kuntien kanssa ja tukemaan niiden vastaanottotoimintaa. Tavoitteena on tukea yhä useampaa kuntaa vastaanottamaan uusia maahan saapuvia pakolaisia. Dialogin kautta saadaan palautetta siitä, miksi tietyt, hyvät edellytykset omaavat kunnat, eivät vastaanota uusia tulokkaita. Yksi tärkeimmistä tehtävistä on hyvien kokemusten ja ratkaisujen levittäminen kuntien ja läänien välillä.

2. Ulkopuolisuuden murtaminen Ruotsin hallituksen keskeisin tehtävä

Maahanmuuttajien syrjäytymisen syitä etsittiin aika pitkään yksipuolisesti maahanmuuttajien puutteellisen kielitaidon, kulttuurispesifin ruotsi-tiedon puuteella

ja/tai osaamisen luokittelusta kulttuurisella etäisyydellä valtakulttuurista. Vasta parin viimeisen vuoden aikana on alettu enenevässä määrin puuttumaan asunto- ja työmarkkinoilla tapahtuvaan syrjintään ja yhteiskunnalliseen ulkopuolisuuteen.

Viimeisten vuosien aikana on tehty useita selvityksiä ja tutkimuksia maahanmuuttajien integraatiosta ruotsalaiseen yhteiskuntaan. Pääsääntöisesti tutkimukset vahvistavat maahanmuuttajien syrjäytymisen, segregaation ja ulkopuolisuuden lisääntyneen.

Jo vuonna 2000 ESO-raportti ”En svartvit arbetsmarknad” (DS 2000:47) osoitti selkeästi maahanmuuttajien syrjäytymisriskin työelämästä. Tutkimuksen tulokset osoittivat nuorten, joiden vanhemmat ovat syntyneet Aasiassa, Afrikassa tai Latinalaisessa Amerikassa tulevan poislajitelluiksi ruotsin-ruotsalaisten nuorten joukosta heidän kilpaillessaan typaikoista samanlaisilla todistuksilla ja koulutuksilla http://www.regeringen.se/content/1/c6/03/62/76/fda98387.pdf

2007 vuoden elinolosuhteita selvittävässä raportissa todetaan, että kaikilla tutkituilla yhdellätoista eri yhteiskunta-alueella maahanmuuttajien ja maahanmuuttajataustaisten henkilöiden tilanne on huonompi kuin kantaväestön. Yleisesti indikaattorit viittaavat siihen, että henkilöt, jotka eivät tule länsimaista, ovat sairaampia, suuremmassa määrin työttömiä, köyhempiä ja että heidän lastensa koulumenesys on huonompi kuin ruotsalaistaustaisilla. Viranomaisten analyysit indikaattoreista eivät suoraan selitä syytä tähän tilanteeseen http://www.mkc.botkyrka.se/

Maahanmuuttajien kasvava osuus melkein kaikissa sosiaalitoimen yksilö- ja perhepalveluissa on havaittu tosiasia sosiaalialalla. Ulkomailla syntyneet ovat yliedustettuina sekä toimeentulotuki- että lasten –ja nuortenpalveluissa. Myös kodittominen joukossa on maahanmuuttajataustaisten henkilöiden yliedustus. Tätä taustaa vasten osaamisen kehittäminen ja kompetenssin vahvistaminen sosiaalialalla on yksi tärkeimmistä kehittämisalueista integraatiopolitiikan tukemiseksi. http://www.socialstyrelsen.se/NR/rdonlyres/30565D9D-C77C-4589-895F-4200D4230D05/9908/20081315.pdf

Lasten kohdalla segregaatio on voimakas. Segregaation ja koulumenestyksen välistä yhteyttä selvittänyt tutkimus osoittaa, että maahanmuuttaja enemmistöisillä asuinalueilla lapsilla on huonompi koulumenestys kuin muilla lapsilla. Tähän tulokseen ei vaikuta vanhempien tulo- ja koulutustaso eikä perhetyyppi, etninen tausta, Ruotsissa olo aika, asuntotyyppi tai koulu. Barn, boendesegregation och skolresultat, SCB http://www.scb.se

Helmikuussa-08 valmistuneen väitöskirjan (Bask,2008) yksi keskeinen johtopäätös on, että maahanmuuttajat ovat ulkopuolisempia nyt kuin 30 vuotta sitten. Tutkimuksessa verrattiin ei ryhmien riskiä joutua sosiaalisesti syrjäytyneiksi ruotsalaisessa yhteiskunnassa. Tutkimus pohjautui Statistiska Centralbyrån’n vv. 1979-2003 tekemiin tutkimuksiin, joissa neljään otteeseen verrattiin maahanmuuttajien marginalisoitumista kantaväestöön. Tutkimuksen mukaan ulkomailla syntyneillä on suurempi riski syrjäytyä yhteiskunnasta kuin ruotsalais-taustaisella. http://www.diva-portal.org/umu/abstract.xsql?dbid=1508&lang=sv

Huolimatta vahvasta talouskasvusta on työmarkkinoille integroituminen onnistunut huonosti useiden noususuhdanteiden jälkeenkin erityisesti 90-luvun laman jälkeen.. Tilanne on edelleen ulkomailla syntyneiden kohdalla vaikea, vaikka hallituksen toteuttamat uudistukset ovatkin selvästi parantaneet maahanmuuttajien tilannetta työmarkkinoilla vuonna 2007 aikana ja alkuvuodesta 2008. http://www.regeringen.se/sb/d/9749/a/99006

Työllisyysaste on edelleen kuitenkin keskimäärin alhaisempi, pitkäaikaistyöttömyys korkeampaa ja määräaikaiset työsuhteet tavallisempia ulkomailla syntyneiden kuin ruotsalaistaustaisten kohdalla. Kunta vastaanoton kestettyä vuoden, on keskimäärin noin 6% naisista ja 14% miehistä työllistynyt. Kaksi vuotta kuntavastaanoton jälkeen keskimäärin 12 % naisista ja 25% miehistä on työllistynyt. Hallitus myönsi vuonna 2007 4,1% miljardia kruunua kunnille vastaanottotoiminnan toteuttamiseen http://www.temaasyl.se

2.1 Ulkopuolisuuden vähentäminen työllisyys- ja koulutuspoliittisin toimenpitein

Hallitus on selvittänyt ulkopuolisuuden syitä erityisesti nuorten ja maahanmuuttajien kohdalta. Vaikeus saada jalansijaa ja/tai palata työelämään pitkän poissaolon jälkeen, palkkarakenteeseen liityvät onglemat (vrt. alhainen ammattipätevyys – korkeat palkkauskustannukset) lisäävät työttömyyden riskiä, sosiaaliturvakäytäntö, lisääntyvät vaatimukset ja osaaminen työelämässä, verkoston puuttuminen ja korkeat työvoimakustannukset on nostettu konkreettisiksi työllisyyspolitiikkaan liittyvistä maahanmuuttajien työllistymisvaikeuksien syistä.

Ruotsin hallitus arvioi vuoden 2007 alussa etteivät yleistoimenpiteet, kuten työn tekemisen kannattavuus, halvempi työllistäminen, parempi tehtävien ja osaamisen yhteensovittaminen riitä ulkopuolisuuden vähentämiseen.

Ruotsin hallitus onkin viimeisen parin vuoden ajan erityisesti panostanut työllistymistä vahvistaviin toimenpiteisiin, alkuvaiheenvastaanottoon, kielen opetuksen tehostamiseen, täydentävään koulutukseen sekä ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen työelämässä. Lisäksi kehittämisen kohteena ovat olleet toimenpiteet, joilla helpotetaan työnantajaa työllistämisessä.

Kevään -07 budjettiin sisällytettiin ns. integraatiopaketti, joka sisälsi seuraavat toimeenpiteet:

- Jalansija työelämään - toiminta (instegsjobb) > subventoitu työllistäminen yksityiselle tai julkiselle sektorille. Työllistäminen sidottu Svenska för invandrare (SFI) opetukseen ja se pitää sisällään selkeän työnohjauksellisen panostuksen, jossa yhdistyy nopea työllistyminen ja alkuvaiheen opetus. Työllistäminen on kohdistettu oleskeluluvan saaneille, kiintiöpakolaisille ja heidän perhesiteen pohjalta oleskeluluvan saaneille. Tukea voi saada 18 ensimmäistä kuukautta kuntavastaanotton alusta laskettuna. Palkkasubventio on enimmillään julkisella sektorilla 50% palkkakustannuksista, 75% yksityisellä sektorilla.

- Vrt. Nystart-työllistäminen käynnistettiin Ruotsissa 1/2007 tavoitteena parantaa heikossa työmarkkina asemassa olevien työllistymistä ja helpottamaan työntajaa työllistämisessä.

  Nystart-työllistämisen ehdot: työttömyys jatkunut vähintään vuoden, nuorten kohdalla puoli vuotta, jonka aikana henkilö saanut sairauspäivärahaa, kuntoutusrahaa, sairaus- tai tapaturmakorvausta tai ollut työllistettynä Samhallissa.

  Työnantaja saa normaalisti tukea saman ajan kuin henkilön työttömyys on jatkunut ja sitä myönnetään toistaiseksi voimassaoleviin ja määräaikaisiin työsuhteisiin, myös koeajalle.

  Kun työvoimatoimisto myöntänyt Nystart-työllistämisen, hyvitetään työnantajan verotilille summa, joka vastaa lakisääteisestä työnantajamaksusta 32,42 prosenttia. Mikäli työantaja työllistää henkilön, joka ollut sairauspäivärahalla vuoden tai sitä pidemmän ajan, maksetaan työnanatajamaksusta tuplakorvaus 68,48%. Kaksi vuotta osa-aikaisesti työttömänä olleen henkilön työllistämisestä tuki on puolet 32,42% prosentista ja sitä maksetaan yhden vuoden ajalta. http://www.nystartjobb.se

- Ammatillisen arvioinnin osaamisen vahvistaminen, ulkomailla hankitun ammatillisen osaamisen tunnistaminen ja hyödyntäminen työvoima-toimistoissa . Lisäksi Valideringsdelegation (edellisen hallituksen nimittämä Opetusministeriön alainen toiminto 2004-2007) teki pilottina pätevyysarvion tuhannen henkilön ulkomailla hankitusta ammatti-kompetenssista

- Svenska för Invandrare-koulutuksen arvionnin käynnistäminen

- täydennyskoulutus kotimaassaan korkeakoulu- ja yliopistokoulutetuille maahanmuuttajille

- 100 miljoonan kruunun vuokratakuu määräraha heikossa työmarkkinassa asemassa olevien henkilöiden asumisolosuhteiden parantamiseen

- Ylimääräinen, suoritusperusteinen korvaus myönnetään kunnille, jotka tehneet kolmevuotissopimuksen pakolaisten vastaanotosta. Ylimääräistä korvausta maksetaan 10 000 kruunua/vastaanotettu henkilö sekä lisäksi 20 000 kruunua jokaisesta 18-64 vuotiaasta, joka oleskeluluvan saatuaan suorittaa kunnassa ensimmäisen vuoden aikana hyväksyttävästi SFI-opetuksen, saa työpaikan tai työharjoittelupaikan tietyssä aikaraamissa

- Anonyymi hakumenettely vähentämään työsyrjintää

Hallitus haluaa ottaa käyttöön identifioimattoman hakemuskäsittelyn, jolla parannetaan ulkomaalaistaustaisen henkilön mahdollisuuksia päästä haastatteluun ja työllistyä. Kokeilu on aloitettu julkisella sektorilla mm. Göteborgissa, Norrköpingissä ja Mellerudissa viime vuoden puolella. Vaikka käytäntö ei alkuvaiheessa ole tuottanut merkittäviä vaikutuksia, aiotaan käytäntö levittää koko julkiselle sektorille.

http://www.sr.se/Ekot/artikel.asp?artikel=833901 Avidentifierad ansökan s kapar mer jobb

Yhtenä motiviina anonyymin hakumenettelyn käyttöönottoon on Integrationsverket'n toteuttama tutkimus, jossa selvitettiin nimen vaihtamisen vaikutusta tuloihin; niillä, jotka myöhemmin vaihtoivat nimensä, sijoittuivat vanhalla nimellään samaan tuloluokkaan kontrolliryhmän kanssa. Nimenmuuttajilla todettiin uuden nimen myötä positiivisempi tulokehitys kuin ei-nimen muuttajilla, mikä indikoi ulkomailla syntyneiden ja kantaväestön erilaista kohtelua työmarkkinoilla. Måste alla heta som Svensson: http://www.do.se/upload/Ladda%20ner/Externa_rapporter/lorapport-maste-alla-heta-som-svensson.pdf

- Ruotsi jäseneksi European Urban Knowledge Netvwork'iin (EUKN) http://www.eukn.org/eukn/

Hallitus on päättänyt vahvistaa osaamistaan urbaanien kehittämiskysymysten osalta liittymällä jäseneksi EUKN:iin ajalla 2008-2010. Verkoston kautta kunnat, viranomaiset ja muut toimijat pääsevät osalliseksi ulkopuolisuuden katkaisemiseen liittyvään osaamisen ja kokemusten vaihtamiseen Euroopassa. Botkyrkassa toimiva Mångkulturellt centrum MKC http://www.mkc.botkyrka.se/) vastaa käytännössä osallistumisesta EUKN:iin. Verkoston jäsenmaksu vuosittain on 25 000 euroa
http://www.regeringen.se/sb/d/9948/a/96497
Fullföljande av Sveriges deltagande i European Urban Knowledge Network
Regeringsbeslut IJ2007/258/IU

2.2 Svenska för invandrare (SFI) - opetuksen puutteet hälyttäviä, hallitus ottaa käyttöön opetuksen reformiohjelman

Skolverket'n tilasto osoittaa, että 60% oppilaista ei saavuta SFI-opetuksen tavoitteita. Vain kolmasosa oppii kielen peruskoulun 6. vuosiluokan vaatimuksia vastaaviksi. Koska hyvä kielen osaaminen vaikuttaa merkittävästi työllistymiseen ja voimaantumiseen (egen makt), on SFI-opetuksen kehittäminen tärkeä askel ulkopuolisuuden katkaisemiseksi.
Hallituksen uudella ohjelmalla halutaan yhtenäistää, kehittää ja saada SFI-opetukseen tilastollinen vertailu kunnittain.

Tämän hetkisessä SFI-opetuksessa korostuu puutteellinen laatu ja alhaiset opintotulosvaatimukset. Yhdeksällä kymmenestä opettajasta puuttuu oikeaasteinen koulutus. Kurssisuunnitelmien liiallinen abstraktius johtaa oppilaiden kohdalla selkiytymättömiin vaatimuksiin. Nykyisten säädösten puitteissa kielen opiskelu voi johtaa vuosien pituiseen toimeentulomuotoon, opiskelemiseen juuttumisen ilman osoitettavissa olevia tuloksia. Pitkittynyt kielen opiskelu johtaa myös työllistymisen pitkittymiseen. Noin 25%

vuosina 2003/04 sfin aloittaneista ei ole saattanut kieliopintojaan päätökseen kahden vuoden jälkeen.

Hallituksen SFI-reformi: opetuksen parempi laatu, tiukemmat vaatimukset ja tavoitteiden saavuttaminen seuraavilla toimepiteillä:

1) **Kansallinen loppukoe kaikille kursseille**
- tavoitteiden varmistamiseki pakollinen loppukoe
- koe toimii pohjana kurssitutkinnolle
- tulosten ja arvioinnin vertailu valtakunnallisesti
- Skolverket muotoilee kokeen
- otetaan käyttöön 1.1.2009 lähtien

2) **SFI-kurssisuunnitelmille selkeät tavoitteet**
- konkreetiset, selkeät tavoitteet jotka hallittava kurssin päättyessä
- Skolverket konkretisoi tavoitteet
- opintosuoritus arvioidaan kansallisella loppukokeella

3) **Opetuksen kestoa rajoitetaan**
- työmarkkinoille sijoittuminen vaikeutuu kieliopintojen pitkittyessä
- opintojen suorittamiseen maks. kolme peräkkäistä kalenterivuotta (joustetaan vanhempainvapaa ja sairaustapauksissa)
- opinnot voi keskeyttää ja aloittaa alusta maks. kaksi kertaa
- jatko-opintomahdollisuudet aikuisopiskelun kautta
- joissakin kunnissa sosiaalitoimi velvoittaa osallistumaan kielikurssille toimeentulon saamiseksi, mika saattaa johtaa tukiloukkuun >> kuntien aktiivisesti haettava ratkaisuja huonosti kieltä hallitsevien maahanmuuttajien työllistymiseksi

4) **Sfi-arviointi**
- arviointi, jossa fokus osallistujien tulokseen, opettajien kompetenssiin ja kuntien opetuksen organisointiin

5) **Opettajien osaamisen kehittäminen**
- oppilaiden tulokset riippuvaisia opettajien osaamisesta ja koulutuksesta
- opettajilla oltava opettajakoulutus ja erikoistuminen opetettavaan aineeseen eli ruotsi toisena kielenä
- korvamerkittyä rahaa sfi-opettajien koulutukseen, vuoteen 2010 mennessä 61 miljoonaa kruunua

6) **Kansallisen valvonnan vahvistaminen**
- tehostettu valvonta uuden kansallisen koulutarkastuslaitoksen tuplattujen resurssien ja sanktiomahdollisuuksien kautta
- opetuksen tason ja vaatimusten valtakunnallinen seuranta

7) **Suoritusperusteinen sfi-bonus**
- bonusta maksetaan oppilaille, jotka selviytyvät hyväksyttävästi opinnoistaan tietyn ajan puitteissa

Dagens Nyheter 18.2.2008 www.dagensnyheter.se

http://www.regeringen.se/sb/d/9984/a/988336
SFI- tietoa http://www.skolverket.se/sb/d/389

3. Hallituksen muut toimenpiteet ulkopuolisuuden murtamiseksi

3.1 Ulkopuolisuus uhkana demokratialle – miten luoda yhteinen arvopohja?

Minsteri Sabunin mukaan demokratian suurin uhka tällä hetkellä on ulkopuolisuus. Yhteiskunta, jossa ulkopuolisuus kasvaa, lisääntyy myös diskriminointi ja muukalaisviha. Ulkopuolisuus ruokkii fundamentalismia ja radikalisimia. Yhtä tärkeää kuin kamppailu väestön sosiaalisen – ja taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi, on kansan yhteinen visio ja yhteenkuuluvuus. http://www.regeringen.se/sb/d/10100/a/95861

Tammikuussa-08 hallitus päätti käynnistää laaja-alaisen dialogin eri yhteiskunta-toimijoiden kanssa demokratiasta, ihmisoikeuksista tavoitteena luoda vahva yhteinen arvopohja Ruotsiin. Hallitus haluaa erityisesti tavoittaa ihmisiä, jotka eivät yleensä osallistu julkiseen keskusteluun tai poliittisiin prosesseihin.
Väestön on voitava yhdentyä demokratian, universaalien normien ja arvojen sekä molemminpuolisen kunnioituksen pohjalta. Saman teeman edistämiseksi hallitus toteuttaa tutkimuksen, jossa väestö voi ottaa kantaa moniin dilemma-kysymyksiin, esim. Ilmaisunvapaus, tasa-arvo ja poliittinen yhdenvertaisuus.

Dialogi konkretisoitui ensimmäisessä Iderum-tapaamisessa ennen vappua. Iderum'n jäsenet muodostavat neuvoa-antavan ryhmän, joka on suoraan sidoksissa ministeri Nyamko Sabuniin. Idearyhmä tukee ministeriä ja hallitusta tarkoituksenmukaisen infrastruktuurin kehittämiseksi arvokysymyksissä. Arvopohja työskentelyä toteutetaan ympäri Ruotsia ja neuvonantajaryhmän jäsenet panostavat paikallisten dialogien edistämiseen. Ryhmässä on 14 jäsentä, jotka edustavat laaja-alaisesti eri yhteiskunta-alan toimijoita. http://www.regeringen.se/sb/d/10327/a/104232

Integraatiopolitiikan näkökulmasta hallituksen uuden työskentelytavan muutosta voisi tulkita siten, että painopiste on siirtymässä maahanmuuttajien integroimispolitiikasta, maahanmuuttajakeskeisestä lähtökohdasta koko yhteiskunnan integraation edistämiseen.

Saman suuntaisia tavoitteita tukee hallinnon kehittämislaitoksen tehtäväksi on annettu hallinnon, moninaisuuden ja syrjinnänvastaisen toiminnan yhteensovittaminen ja johtaminen viidessä eri läänissä. Tavoitteena lisätä etnistä moninaisuutta kaupungin hallinnossa**.** Kokeilussa mukana Migrations-verket, Ombudsmannen mot etnisk diskriminering > loppuarviointi hallitukselle kevään 2008 aikana.

Integraatiopolitiikan näkökulmasta hallituksen uudet työskentelytavat voisi tulkita siten, että painopiste on siirtymässä maahanmuuttajien integroimispolitiikasta, maahanmuuttajakeskeisestä lähtökohdasta koko yhteiskunnan integraation edistämiseen.

3.2 Syrjinnän vastainen lainsäädäntö uudistuu ja tiukentuu

Tammikuussa hallitus jätti lausuntokierrokselle lakiasiainneuvoston ehdotuksen uudesta yhtenäisestä ja kattavasta syrjintälaista. Uusi laki korvaa tasa-arvolain ja kuusi muuta syrjintälakia ja sen ehdotetaan astuvan voimaan 1/2009. Hallitus hyväksynee lain kevään kuluessa.

Uusi laki kieltää syrjinnän sukupuolen, sukupuolirajat ylittävän identiteetin ja sen ilmaisun, etnisen taustan, uskonnon, uskonkäsityksen, seksuaalisen suuntautumisen ja iän perusteella. Syrjintäkorvausta maksetaan syrjinnän uhrille nykyisen vahingonkorvausmenettelyn sijaan. http://www.regeringen.se/sb/d/10100/a/96813
Lain valvonnan tehostamiseksi on asetettu uusi viranomainen, syrjintäasiamies (Diskriminerings ombudsman, DO), joka korvaa nykyiset neljä syrjinnänvastaista asiamiestä. Yksi viranomainen viestittää selkeästi kaikkien ihmisten yhdenvertaisuutta ja oikeuksia sekä konkretisoi näkemystä, jonka mukaan diskriminaation perusteilla ei ole hierarkiaa. www.regeringen.se/sb/d/9948/a/96831

3.3 Ruotsi satsaa naisiin kohdistuvan väkivallan– ja kunniaväkivallan ehkäisemiseen

Naisiin kohdistuva väkivalta on vakava yhteiskuntaongelma, joka on sidoksissa naisten ja miesten väliseen historialliseen epätasa-arvoon. Tilanteen muuttamiseksi tarvitaan sosiaali- ja terveysalan osaamisen kehittämistä, mutta myös erityisiä toimenpiteitä.

Vuosina 2002-2003 lääninhallitukset kartoittivat alueillaan suojatun asumisen tarpeita sekä muita nuorille naisille ja tytöille kohdistettuja kunnia väkivaltaan liittyviä toimenpiteitä. Selvitysten pohjalta työstettiin Kansallinen raportti suojatusta asumisesta (Länsstyrelsen i Stockholms län, 2004:16), josta ilmeni 1500-2000 joutuneen vakavasti uhatuksi ja että näistä 10-15% tarvitsi suojattua asumista.
http://www.ab.lst.se/upload/dokument/publikationer/S/rapporter/2004/Skyddat_boende_2004_16_webb.pdf

Sosiaalihallitus on kartoittanut hallituksen toimeksiannosta kunniaväkivallan esiintyvyyttä Ruotsissa. 2007 maaliskuussa ilmestyi raportti Frihet och ansvar, joka selvittää nuorten kokemuksia mahdollisuuksistaan päättää omasta elämästään (IJ2007/1383/JÄM) http://www.e.lst.se/NR/rdonlyres/79686061-D4E2-4CE4-BDCD-4472608DDE5F/0/BehovetavInsatser2007.pdf tai http://www.e.lst.se

11/2007 hallitus esitteli valtiopäiville kansallisen toimintaohjelman Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer. (Skr.2007/08:39) http://www.regeringen.se/content/1/c6/09/21/42/ef0318b1.pdf
Ohjelmassa on esitettynä 56 konkreettista toimenpidettä kunniaväkivallan ehkäisemiseen. Kustannukset tulevat arvioiden mukaan olemaan 800 miljoonaa

kruunua. Ohjelma käsittää mm. täydennyskoulutuksen koulujen rehtoreille, järjestettyjen avioliittojen kartoittamistyön, katsauksen sosiaali-lainsäädännön ajankohtaisuudesta ja kansallisen tutkimusohjelman käynnistämisen liittyen kunniaväkivaltaan.

Kaikkiaan Ruotsin hallitus on satsannut 180 miljoonaa kruunua kunniaan liittyvän väkivallan ehkäisemiseksi vv. 2003-2007. Lääneille hallitus myönsi 7/2007 reilut 15 milj kruunua kunniaväkivaltaa vastustavaan työhön. Rahoitusta jatketaan 2009-2010. Ungdomsstyrelsen'lle myönnetään 1,3 milj kruunua järjestettyjen avioliittojen esiintyvyyttä selvittävää työtä varten http://www.regeringen.se/sb/d/10219/a/99316.
Helmikuussa-08 hallitus päätti edistää ja tukea läänihallituksien lisäpanostuksia kunniaväkivallan ehkäisemiseksi. Tuki käsittää kaikkiaan 32 miljoonaa kruunua, joista 28 milj kohdennetaan alueille lääninhallitusten kautta ja 3 milj Östergötlannin lääninhallitukselle kansallisen tai läänien väliseen kehittämistyöhön. Rahoituksella kehitetään erityisesti suojatun asumisen päättymisen jälkeiseen aikaan ja siihen liittyviin tukitarpeisiin. Rahoitusosuudet on jaettu kunkin läänin omiin tarvearvioihin perustuen. http://www.regeringen.se/sb/d/10219/a/97557

Maaliskuussa-08 hallitus teki päätöksen, jossa Poliisitoimi sai ehtäväkseen kehittää ja perustaa erillisen, naisiin kohdistuvaan väkivaltaan erikoistuneen tutkintayksikön. Yhä useammat naiset uskaltavat ilmoittaa väkivallasta, mikä osoittaa oikeuslaitoksen luottamista. Nyt poliisin työn edellytyksiä halutaan kehittää, koska Ruotsissa on saatu hyviä tuloksia Malmön kaupungin ja poliisin välisestä yhteistoiminnasta, joiden yhteisprojekti Kvinnofridsprogram sai hiljattain European Crime Prevention Awards- tunnustuksen työstään. Toiminnasta kaavaillaan uutta kansallista mallia naisiin kohdistuvan väkivallan ehkäisemiseksi. http://www.regeringen.se/sb/d/10326/a/101216.
Kvinnofridsprogrammet
http://www.malmo.se/stadsdelar/sodrainnerstaden/individfamilj/kvinnofridsprogrammet.4.6841998710cee47311680001079.html
Kvinnofridsprogrammets handlingsplan:
http://www.malmo.se/download/18.76b00688114b7562b5280008652/Handlingsprogram+f%C3%B6r+insatser+vid+v%C3%A5ld+mot+kvinnor+och+barn+i+Malm%C3%B6.pdf

4. Millaisia tuloksia Ruotsi on toimenpiteillään saavuttanut?

Hallituskauden alussa kansalaisille annettiin lupaus murtaa politiikka, joka asettanut yli miljoona ihmistä työmarkkinoiden ulkopuolelle. Hallitus on toiminut aktiivisesti ja saavuttanut tuloksia – ainakin arvioitaessa tuloksia lyhyellä aikavälillä.

Statistisk Central Byrå'n ja työvoimatoimistojen arviointien mukaan ulkomailla syntyneiden työhaku on 2007 vuoden aikana ollut yhtä voimakasta kuin 1990-luvun alussa. Maahanmuuttajien kokonaistyöttömyys väheni 14 000 henkilöllä (vrt. edellisen hallituksen viimeisenä toimintavuotena 9 000 henkilöä).

Suhdanteella on vaikutusta, mutta myös toimenpiteet ovat vaikuttaneet; 13 000 Nystart - työpaikasta kolmasosa on työllistänyt maahanmuuttajia. Maahanmuuttajien työttömyysaste on tällä hetkellä Ruotsissa n. 10%. Maahanmuuttajien työllisyysasteen saaminen samalle tasolle kuin ruotsalaistaustaisen väestön tarkoittaa käytännössä 150 000 lisätyöpaikkaa. http://www.regeringen.se/sb/d/7617/a/96931

Instegs-työllistämisessä ei ole saavutettu tuloksia aivan yhtä tehokkaasti kuin Nystart-ohjelmassa. Kaikkiaan työpaikan on vajaan vuoden aikana saanut 435 henkilöä. Työpaikat ovat olleet hotelli- ja ravintola-alan, kaupan ja rakennustoiminnan alalta. Heinäkuussa -07 selvityksessä kävi ilmi, että silloisesta 244 instegs-typaikasta 193 oli kohdentunut miespuolisille maahanmuuttajille. http://www.sr.se

Hallitus on muuttanut Instegsjobb-käytäntöä alku vuoden aikana mm. yhden-vertaistamalla julkisen ja yksityisen sektorin korvauskäytännön, pidentänyt työllistämisaikaa 18 ensimmäisen kuukauden ajalta 24 kuukauteen, instegs-työllistämisen määrärahaa korotetaan 2007 vuoden 100 miljoonasta kruunusta vuosittaiseen 400 miljoonaan kruunuun vv. 2008-2010. Reformin kokonaiskustannukset nousevat siis kaikkiaan 1,2 miljardiin kruunuun http://www.regeringen.se/sb/d/7617/a/96931.

Lisätietoja
Marjo Hannu-Jama
kehittämiskonsultti
NOPUS/Nordiska Utbildninggsprogrammet
för Utveckling av socialservice
marjo.hannu-jama@nopus.orgp